

HÖGSTA DOMSTOLENS

BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 5 mars 2010

Ö 3554-08

KLAGANDE

BI

MOTPART

Justitiekanslern

Box 2308

103 17 Stockholm

SAKEN

Ersättning till offentlig försvarare

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Göta hovrätts beslut i dom 2008-07-10 i mål B 2743-07

_____

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen ändrar på det sätt hovrättens beslut att BI tillerkänns ytterligare ersättning av allmänna medel för försvaret av DNYY i hovrätten med 8 108 kr, varav 6 486 kr avser arbete och 1 622 kr mervärdesskatt. Denna kostnad ska stanna på staten.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

BI har yrkat att Högsta domstolen tillerkänner honom ersättning för arbete i hovrätten med hela det belopp han yrkat där.

Justitiekanslern har inte motsatt sig ändring.

SKÄL

1. BI förordnades som offentlig försvarare för DNYY, som misstänktes för att ha gjort sig skyldig till grov fridskränkning genom att misshandla två av sina barn. BI utförde uppdraget som försvarare både vid tingsrätten och i hovrätten samt yrkade i hovrätten ersättning för 33 timmars arbete jämte ersättning för tidsspillan och utlägg. Hovrätten tillerkände honom ersättning för endast 27 timmars arbete jämte yrkad ersättning för tidsspillan och utlägg, med hänvisning till att rimlig tidsåtgång för arbete inte översteg detta antal timmar.
2. Som skäl för att sätta ned ersättningsanspråket anförde hovrätten att det från försvarets sida åberopats ett större antal vittnen som hörts om i princip

samma sak och att antalet vittnesförhör måste anses överstiga vad som varit motiverat.

3. DNYY påkallade i hovrätten förhör med tio vittnen (varav åtta hade hörts i tingsrätten), vilka också kom att höras under huvudförhandlingen. Förhören åberopades ”till styrkande av att DNYY inte gjort sig skyldig till den åtalade gärningen”. Det framgår inte av handlingarna i målet vad dessa personer mer konkret skulle höras om eller om hovrätten utredde detta närmare. Av tingsrättens dom kan dock utläsas att de av DNYY åberopade vittnena vid förhören där i huvudsak berättade att hon tar väl hand om sina barn och att de inte sett att hon skulle ha misshandlat dem.

4. Hovrätten synes inte ha ifrågasatt att BI lagt ned det arbete som han yrkat ersättning för eller ansett att han utfört sitt arbete på ett mindre skickligt sätt. Frågan i målet är därför om det varit motiverat att sätta ned BIs ersättning för arbete med åberopande av att det på begäran av försvaret vid huvudförhandlingen i hovrätten hållits förhör med ett för stort antal vittnen.

5. Enligt 21 kap. 10 § första stycket rättegångsbalken ska en offentlig försvarares ersättning för arbete bestämmas med utgångspunkt i den tidsåtgång som är rimlig med hänsyn till uppdragets art och omfattning. Den domstol som bestämmer ersättningen ska göra en noggrann prövning av kostnadsanspråket, och lagstiftaren har i flera lagstiftningsärenden betonat det angelägna i en effektiv kontroll (se t.ex. JuU 1980/81:17 s. 7 och prop. 1981/82:28 s. 17 f.).

6. Av 21 kap. 7 och 8 §§ rättegångsbalken följer att en försvarare ska med nit och omsorg tillvarata den misstänktes rätt och i detta syfte verka för sakens riktiga belysning samt vid rätten göra framställning och vidta åtgärd som erfordras för att tillvarata den misstänktes rätt. En försvarares främsta plikt är således att visa trohet och lojalitet mot sin klient. Som BI anført är en försvarare i princip skyldig att vidarebefordra en begäran från klienten att vissa personer ska höras som vittnen i ett mål, såvida inte försvararen konstaterar att bevisningen uppenbart saknar betydelse i målet (jfr Sveriges advokatsamfund, Kommentar till Vägledande regler om god advokatsed, reviderad senast 2009-04-16, s. 4 ff.). Kostnaderna för uppenbart onödiga eller onyttiga åtgärder omfattas alltså inte av en försvarares rätt till ersättning (se t.ex. Wiklund, God advokatsed, 1973, s. 387, jfr även 31 kap. 1 § andra stycket rättegångsbalken).

7. Enligt 35 kap. 6 § rättegångsbalken ankommer det på parterna att svara för bevisningen. Hovrätten har emellertid en skyldighet att inom ramen för sin materiella processledning se till att inget onödigt dras in i målet (46 kap. 4 § andra stycket och 51 kap. 17 § första stycket).

8. Det finns i svensk rätt inte något generellt förbud mot att förebringa bevisning rörande en parts eller ett vittnes personliga egenskaper, levnadsvanor eller trovärdighet i allmänhet, då ett sådant förbud skulle strida mot principen om fri bevisprövning. En domstol kan dock vägra ta upp bevisning som förebringas i chikanöst syfte, med hänvisning till att rätten enligt 35 kap. 7 § 1 rättegångsbalken får avvisa bevisning rörande omständighet som är utan betydelse i målet (se t.ex. NJA II 1943 s. 451).

9. Vidare får rätten enligt 35 kap. 7 § 3 rättegångsbalken avvisa bevisning, om den uppenbart skulle bli utan verkan. För att ett bevis ska kunna avvisas enligt denna bestämmelse måste det, enligt vad Högsta domstolen uttalat i rättsfallet NJA 2007 s. 547, helt kunna fränkännas värde. Även om vittnesförhör med närstående personer angående någons personliga egenskaper eller liknande typiskt sett har ett lågt bevisvärde, är det ofta inte möjligt att redan före huvudförhandlingen bedöma om de helt kan fränkännas värde.

10. Åberopas däremot vittnesförhör med ett stort antal personer uteslutande beträffande omständigheter av detta slag, torde det ofta kunna konstateras att en stor del av förhören uppenbart skulle bli utan verkan i målet. För att domstolen ska kunna bedöma om så är fallet kan det ibland vara påkallat att parten föreläggs att närmare ange vad respektive förhör avser att styrka. I vilka fall vittnesförhör av detta slag uppenbart skulle bli utan verkan varierar förstås beroende på omständigheterna i målet, och vid tvekan bör avvisningsmöjligheten inte användas.

11. En hovrätt har enligt de ovan angivna bestämmelserna möjlighet att, om det finns anledning till det, avvisa omförhör av vittnen och förhör med nya vittnen som åberopas av en offentlig försvarare (jfr numera även 35 kap 13 § andra stycket rättegångsbalken). Om hovrätten inte gör det utan i stället accepterar bevisningen, kan det förhållandet att förhören genomförs vid huvudförhandlingen inte i sig läggas till grund för att sätta ned ersättningen för arbete till försvararen.

12. I förevarande mål har hovrätten inte funnit anledning att avvisa några av de av DNYY åberopade förhören; hovrätten har också bifallit hennes begäran om omförhör med de vid tingsrätten hörda personerna. Den tid som

BI lagt ned på uppdraget får därmed anses rimlig med hänsyn till uppdragets art och omfattning, och det har inte varit motiverat att på de av hovrätten åberopade skälen sätta ned ersättningen till honom för arbete.

13. Överklagandet ska således bifallas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gertrud Lennander, Leif Thorsson, Kerstin Calissendorff, Per Virdesten (referent) och Lena Moore
Föredragande revisionssekreterare: Kenneth Truedsson